

๑.องค์ความรู้ภูมิปัญญาทางด้าน

การแกะหนัง

การแกะหนังเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่ง เดิมนิยมแกะด้วยหนังวัว ควาย หมี เสือ กวาง และกระเจง โดยแกะเป็นรูปหนังตะลุง ปัจจุบันประชาชนนิยมนำรูปหนังตะลุงไปใช้เป็นเครื่องประดับบ้านหรือสำนักงาน ทำให้รูปหนังตะลุงกลายเป็นสินค้าพื้นเมืองที่นิยมแพร่หลายมาก นอกจากนี้ยังมีการพัฒนารูปแบบของการแกะหนังให้ทันสมัย และเป็นไปตามความต้องการของสังคมมากขึ้น

ขั้นตอนการผลิต

๑. ขั้นเตรียมหนัง การแกะหนังปัจจุบันนิยมใช้หนังวัวโดยซื้อหนังสดๆ มาทำการฟอก ขูดหนังด้านในให้เนื้ออยู่ ที่ติดหนังออกให้หมด นำหนังไปซิ้งให้ตึง รวดด้วยน้ำส้มสายชู แล้วขูดหนังอีกครั้งหนึ่งให้บางเรียบตามความต้องการ การขูดหนังเดิมนิยมขูดทั้งสองด้านจนบางใส แต่ปัจจุบันบางครั้งต้องการโชว์ขนสัตว์ด้วย ก็จะขูดด้านเดียวคือด้านที่ไม่มีขน หลังจากนั้นนำหนังสัตว์ไปตากแดดไว้ให้แห้งประมาณ ๒-๓ วัน

๒. ขั้นแกะหนัง ก่อนการแกะหนังช่างจะใช้เหล็กแหลมร่างเป็นโครงภาพและลงรายละเอียด หรืออาจใช้วิธีวาดภาพลงบนกระดาษแล้วปรุตามรูปภาพ นำภาพมาทับลงบนหนังใช้แปรงโรยลงบนกระดาษปรุ จะได้ภาพบนหนังตามต้องการ จากนั้นใช้เครื่องมือที่เรียกว่า "ตุ๊ดตู่" ซึ่งเป็นเหล็กกลมมีหลายขนาด ปลายแหลมมีรูกลวง ตอกไปตามแนวภาพ หรือลวดลายในรูปหนัง ส่วนที่มีความละเอียดอ่อนจะใช้มีดคมๆ ตัดแกะตกแต่งอีกชั้นหนึ่ง เมื่อแกะรูปเสร็จแล้วจะใช้มีด ตัดรูปออกจากหนัง

๓. การระบายสีรูปหนัง เมื่อแกะรูปหนังเสร็จนำมาระบายสี สีที่ใช้เป็นสีย้อมแพรว สีย้อมผ้า สีนํ้าหมึก และ บางครั้งใช้สีทำขนม สีที่นิยม ได้แก่ สีแดง เขียว น้ำเงิน เหลือง ม่วง ดำและทอง โดยใช้พู่กันขนาดต่างๆ ระบาย ในกรณี ที่รูปหนังฟอกสองหน้าจะต้องระบายสีทั้งสองหน้า แต่ถ้าฟอกด้านเดียวอีกด้านยังติดขนจะระบายสีด้านเดียว เมื่อสีแห้งสนิท นำน้ำมันวานิชมาทาซีกเงาเพื่อกันน้ำกันสีลอก เดิมนิยมใช้น้ำมันยางจาก ต้นยางธรรมชาติ

หัตถกรรมแกะหนังเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่มีความประณีตสวยงามเป็นที่ต้องการของคนทั่วไป สามารถทำรายได้ให้กับผู้ประกอบการหรือนายช่างผู้แกะได้ค่อนข้างดี จึงทำให้งานแกะหนังขยายตัวมากขึ้น ควรฝึกหัดให้เยาวชนสนใจงานแกะหนัง ซึ่งสามารถยึดเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมรายได้ในครอบครัว

วัสดุอุปกรณ์การแกะหนัง

	<p>หนังวัวแบบมีขน(ใช้ทำภาพประดับตกแต่ง)</p> <p>เทคนิคการเลือกหนังวัว ต้องใช้หนังวัวที่เหมาะสมกับการใช้งาน ส่วนที่บางเช่นช่วงท้อง ใช้แกะสลักงานที่มีลายละเอียด ส่วนที่หนาใช้ทำรูปที่มีลายละเอียดน้อย</p>
	<p>หนังวัวแบบใส (ใช้ทำรูปหนังตะลุง)</p> <p>เทคนิคการเลือกหนังวัว ต้องใช้หนังวัวที่เหมาะสมกับการใช้งาน ส่วนที่บางเช่นช่วงท้องใช้แกะสลักรูป พระ นาง ส่วนที่หนาใช้ทำรูปตัวตลก</p>
	<p>เหล็กชุด (มีดแกะสลัก)</p> <p>เทคนิคการเลือก มีดต้องจับแล้วรู้สึกพอดีกับมือปลายมีดที่แหลมใช้แกะสลักใบหน้ารูปหนังหรือส่วนที่ละเอียด ปลายมีดปานใช้สำหรับตัดหนังที่ไม่ต้องละเอียด</p>
	<p>เหล็กขีด (ใช้ร่างภาพบนหนังวัวแทนดินสอ)</p> <p>เทคนิคการเลือก ต้องเลือกด้ามที่ไม่ใหญ่เกินไปปลายแหลม เพราะจะทำให้วาดง่าย การใช้งานต้องขีดให้เกิดรอยบนหนังวัว</p>
Empty row for visual separation	Empty row for visual separation
	<p>ค้อน (ค้อนช่างไฟ)</p> <p>เทคนิคการเลือก ควรเลือกค้อนที่มีน้ำหนักประมาณ ๓๐๐ กรัม เพราะมีน้ำหนักกำลังดีในการทำงาน</p>
	<p>เชียงไม้เนื้ออ่อน (ไม้ทั้ง)</p> <p>เป็นเชียงไม้เนื้ออ่อน ใช้คู่กับเหล็กชุด (มีดแกะสลัก) ใช้เพื่อรองรับการแกะสลักรูปหนัง</p> <p>เทคนิคการเลือกต้องปอกเปลือกไม้ออกก่อนเพราะจะทำให้คัน</p>

	<p>เขียงไม้เนื้อแข็ง (ไม้หยี) เป็นเขียงไม้เนื้อแข็ง ใช้สำหรับรองรับการตอกจากมุก(ตุ้ดตุ้) เทคนิคการเลือกต้องเป็นไม้หยีที่มีแกน หรือมีอายุหลายปี</p>
	<p>มุก (ตุ้ดตุ้) เทคนิคการเลือกตุ้ดตุ้ ต้องเป็นเหล็กอย่างดี เนื้อหนามีความคม เช่น ยี่ห้อลูกศร</p>
	<p>วานิช ใช้สำหรับทาเคลือบเงาชิ้นงานแกะสลักหนัง หากมีความชื้น สามารถนำไป เจือจางโดยผสมน้ำมันสน เทคนิคการเลือกควรใช้แบบกระป๋องจะมีความเข้มข้น สีสวย และประหยัด</p>
	<p>แปลงเคลือบเงาวานิช เทคนิคการเลือกควรเป็นแปลงขนนุ่ม หรืออาจจะใช้แปลงทาสีแทนได้ ขนาด ประมาณ๒ นิ้ว</p>
	<p>กาว เทคนิคการเลือกควรเลือกแบบกาวน้ำใส ถ้าขึ้นไปสามารถเจือจางด้วย น้ำอุ่นได้</p>
	<p>สีทารูปหนัง เทคนิคเลือกสีที่เหมาะสมกับงานหนังวัวคือสีผสมอาหาร สีอินเดียนรงค์ เพราะเนื้อสี จะมีความโปร่งแสง ส่วนสีดำจะใช้หมึกจีน ถ้ามีสีผสมอาหารแบบผงให้ละลาย กับเหล้าขาว หรือน้ำร้อนจะทำให้สีสดใส</p>
	<p>ฟู่กัน ใช้สำหรับระบายสีบนชิ้นงาน เทคนิคการเลือก ควรเป็นฟู่กันที่มีขนอ่อนนุ่ม ทำจากขนสัตว์</p>

	<p>ไม้ไผ่ ใช้สำหรับทำไม้ตีบรูปหนังเอาไว้ถือเชิดรูปหนังตะลุง เทคนิคการเลือกไม้ไผ่ ควรเป็นไม้ไผ่แก่เนื้อหนาเช่น ไม้ไผ่สีสุกก่อนเหลาควร นำไปแช่น้ำก่อน</p>
	<p>เชือกผูกรูปหนัง เทคนิคการเลือกเชือก ควรเลือกเชือกในลอนสีดำ หรือใช้เชือกตกเบ็ดแทนก็ได้</p>
	<p>ทินเนอร์ ใช้สำหรับล้างแปลงเคลือบเงาวานิช</p>
	<p>สปูจิง ใช้เป็นตัวช่วยทำให้การแกะสลักและตอกได้ลื่นขึ้น คุณสมบัติของสปูจิงคือเนื้อ นิ่มไม่แตกหักเหมือนสบู่อื่นๆ</p>
	<p>กรรไกร เทคนิคการเลือกกรรไกร ควรเป็นกรรไกรจีนเพราะมีความแข็งแรง และคมสาม รดตัดหนังวัวได้ดี</p>

ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการทำงาน

๑. ใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับลักษณะงาน
๒. ก่อนใช้อุปกรณ์ทุกครั้งต้องตรวจสอบให้มั่นใจว่าอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน
๓. หลีกเลี่ยงท่าทางที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้ลื่นไถล โดนคมมีดได้
๔. ดูแลพื้นที่ทำงานให้สะอาด เพื่อให้สะดวก และปลอดภัยในการทำงาน

การดูแลรักษาอุปกรณ์

๑. ดูแลรักษาความสะอาดบนโต๊ะทำงานและพื้นที่รอบๆ
๒. ทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องมือทุกครั้งเมื่อเสร็จงาน
๓. หลังใช้งานเสร็จให้ทำความสะอาดเครื่องมือและชโลมน้ำมัน เพื่อรักษาเครื่องมือที่เป็นโลหะ
๔. ควรเก็บเศษวัสดุใส่ในกล่องหรือถังขยะ
๕. เก็บเครื่องมือให้เรียบร้อยเมื่อใช้งานเสร็จ

อุปกรณ์ป้องกัน

ผ้าปิดจมูก สวมเมื่อปฏิบัติงาน ป้องกันกลิ่นสารเคมีจาก วาณิชสำหรับเคลือบเงารูปหนังตะลุง

การจัดทำต้นแบบ รูปว่าวควาย

ว่าวควาย เปรียบเสมือนว่าวตุ้ยตุ้ยของภาคใต้ ตอนบนมีปีกโค้งเช่นเดียวกับว่าวตุ้ยตุ้ยแต่ตอนล่างทำโครงรูปร่างเหมือนหัวควาย มีเขาโค้งยาวรับกับปีกบน ส่วนหัวติดแอกเพื่อให้เกิดเสียงดังคล้ายเสียงร้องของควาย ขณะที่ว่าวถูกชักขึ้นบนท้องฟ้า ว่าวควายจัดได้ว่า เป็นเอกลักษณ์ของว่าวภาคใต้ประเภทหนึ่ง ที่ไม่เหมือนว่าวของภาคอื่นๆ

อ้างอิง www.saranukromthai.or.th>book

โดย..นายสรรเสริญ ศรีทวีกุล

ภาพแกะสลักจากหนังวัว รูปว่าวควาย

วัสดุอุปกรณ์

๑. หนังวัวแบบมีขน(ใช้ทำภาพประดับตกแต่ง)
๒. เหล็กขูด (มีดแกะสลัก)
๓. เชียงไม้เนื้ออ่อน (ไม้ทั้ง)
๔. มุก (ตุ้ดตุ)
๕. ค้อน (ค้อนช่างไฟ)
๖. เชียงไม้เนื้อแข็ง (ไม้หยี)
๗. สบู่ชิ่ง
๘. สีทารูปหนัง
๙. พู่กัน
๑๐. วานิช
๑๑. แปรงเคลือบเงาวานิช
๑๒. ทินเนอร์
๑๓. กาวน้ำ
๑๔. กรรไกร

ขั้นตอนการทำ

๑. **การออกแบบ** หรือหาแบบที่สวยงาม นำมาถ่ายเอกสารขนาดตามที่เราต้องการ เมื่อได้แล้ว นำมาตัดเป็นรูปโดยใช้กรรไกร ไม่ควรตัดให้ชิดขอบรูป ควรตัดให้ห่างจากรูปประมาณ ๑ ซม.
๒. **การติดแบบลงบนหนังวัว** นำแบบที่ตัดเสร็จแล้ว มาทากาวน้ำที่ด้านหลังภาพ แล้วแปะลงบนหนังวัวที่เราเตรียมไว้ ไม่ควรทา กาวบนหนังวัว เพราะจะทำให้ลอกกระดาษออกจากหนังวัวยาก ถ้ากาวน้ำมีความเหนียวไปก็สามารถเจือจางด้วยน้ำอุ่นได้
๓. **การตัดหนังวัว** เมื่อกาวแห้งดีแล้ว ก็ตัดหนังวัวโดยใช้กรรไกร ไม่ควรตัดให้ชิดภาพ ควรเว้นห่างจากภาพประมาณ ๑ ซม. เพื่อจะได้มีพื้นที่ในการจับภาพเวลาแกะสลัก
๔. **การแกะสลักลวดลาย** และตัดส่วนที่เราไม่ใช่ออกด้วยเหล็กขูด(มีดแกะสลัก) ใช้เชียงไม้เนื้ออ่อนรองรับการแกะสลัก ควรแกะตรงที่เชียงเป็นรู หรือเนื้อเชียงอ่อนซุย จะทำให้แกะง่าย ถ้าแกะแล้วรู้สึกฝืดแกะยากให้นำเหล็กขูดไปจิ้มสบู่ชิ่งจะช่วยให้ลื่นขึ้นแกะสลักง่ายขึ้น
๕. **การต่อกลลวดลาย** ใช้มุก(ตุ้ดตุ) ต่อกลลวดลายตามที่เราต้องการ ควรใช้มุกเบอร์ ๑๒ เดินเส้นหลัก แล้วใช้มุกเบอร์ ๑๔ เดินเส้นรองหรือเส้นไขปลา อาจจะใช้มุกที่มีลวดลายต่อเสริมเข้าไปเพื่อความสวยงาม ใช้เชียงไม้เนื้อแข็งรองรับการต่อ เมื่อตอกรู้สึกฝืดให้นำมุกจิ้มลงบนสบู่ชิ่ง จะทำให้ลื่น ตอง่ายขึ้น
๖. **การระบายสี** ออกแบบสีตามที่เราต้องการ ระบายสีหนังวัวไม่สามารถลบได้ จึงควรวางแผนว่าจะใช้สีไหนไหน ควรระบายสีอ่อนก่อนแล้วค่อยระบายสีเข้ม สีที่ใช้จะเป็นสีอินทรีย์อิงค์กับสีผสมอาหาร ส่วนสีดำใช้สีหมึกจีน
๗. **การเคลือบเงา** ทาวานิชให้ทั่วชิ้นงาน การเคลือบเงาทำเพื่อป้องกันชิ้นงานไม่ให้สีหลุดลอกง่าย และทำให้ชิ้นงานมีความเงา ควรใช้วานิชในการเคลือบเงาเพราะวานิชเนื้อไม่แข็งมากทำให้ชิ้นงานแกะสลักหนังสามารถยืดหยุ่นได้ เมื่อใช้แปรงทาวานิชแล้วควรล้างด้วยทินเนอร์ทุกครั้ง

ลำดับขั้นตอนที่ ๑ ออกแบบ หรือหาแบบที่สวยงาม

ว่าวควาย เปรียบเสมือนว่าวตุ้ยตุ้ยของภาคใต้ ตอนบนมีปีกโค้งเช่นเดียวกับว่าวตุ้ยตุ้ย แต่ตอนล่างทำโครงรูปร่างเหมือนหัวควาย มีเขาโค้งยาวรับกับปีกบน ส่วนหัวติดแอก เพื่อให้เกิดเสียงดังคล้ายเสียงร้องของควาย ขณะที่ว่าวถูกชักขึ้นบนท้องฟ้า ว่าวควายจัดได้ว่า เป็นเอกลักษณ์ของว่าวภาคใต้ประเภทหนึ่ง ที่ไม่เหมือนว่าวของภาคอื่นๆ

อ้างอิง www.saranukromthai.or.th>book

โดย นายสรรเสริญ ศรีทวีกุล

ลำดับขั้นตอนที่ ๒ กำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้

	<p>๑. หนังวัวแบบมีขน(ใช้ทำภาพประดับตกแต่ง) เทคนิคการเลือกหนังวัว ต้องใช้หนังวัวที่เหมาะสมกับการใช้งาน ส่วนที่บางเช่น ช่วงท้อง ใช้แกะสลักงานที่มีลายละเอียด ส่วนที่หนาใช้ทำรูปที่มีลายละเอียดน้อย</p>
	<p>๒. เหล็กขุด (มีดแกะสลัก) เทคนิคการเลือก มีดต้องจับแล้วรู้สึกพอดีกับมือปลายมีดที่แหลมใช้แกะสลัก ใบหน้ารูปหนังหรือส่วนที่ละเอียด ปลายมีดปานใช้สำหรับตัดหนังที่ไม่ต้องละเอียด</p>
	<p>๓. เชียงไม้เนื้ออ่อน (ไม้ทั้ง) เป็นเชียงไม้เนื้ออ่อน ใช้คู่กับเหล็กขุด (มีดแกะสลัก) ใช้เพื่อรองรับการแกะสลัก รูปหนัง เทคนิคการเลือกต้องปอกเปลือกไม้ออกก่อนเพราะจะทำให้คัน</p>
	<p>๔. มุก (ตุ้ตู่) เทคนิคการเลือกตุ้ตู่ ต้องเป็นเหล็กอย่างดี เนื้อหนามีความคม เช่น ยี่ห้อลูกศร</p>

	<p>๕. ค้อน (ค้อนช่างไฟ) เทคนิคการเลือก ควรเลือกค้อนที่มีน้ำหนักประมาณ ๓๐๐ กรัม เพราะมีน้ำหนักกำลังดีในการทำงาน</p>
---	--

	<p>๖. เชียงไม้เนื้อแข็ง (ไม้หยี) เป็นเชียงไม้เนื้อแข็ง ใช้สำหรับรองรับการตอกจากมุก(ตุ้ดตุ) เทคนิคการเลือกต้องเป็นไม้หยีที่มีแกน หรือมีอายุหลายปี</p>
	<p>๗. สบู่ขิง ใช้เป็นตัวช่วยทำให้การแกะสลักและตอกได้ลื่นขึ้น คุณสมบัติของสบู่ขิงคือเนื้อ นิ่มไม่แตกหักเหมือนสบู่ทั่วไป</p>
	<p>๘. สีทารูปหนัง เทคนิคเลือกสีที่เหมาะสมกับงานหนังคือสีผสมอาหาร สีอินเดียนิก เพราะเนื้อสี จะมีความโปร่งแสง ส่วนสีดำจะใช้หมึกจีน ถ้ามีสีผสมอาหารแบบผงให้ละลาย กับเหล้าขาว หรือน้ำร้อนจะทำให้สีสดใส</p>
	<p>๙. พู่กัน ใช้สำหรับระบายสีบนชิ้นงาน เทคนิคการเลือก ควรเป็นพู่กันที่มีขนอ่อนนุ่ม ทำจากขนสัตว์</p>
	<p>๑๐. วานิช ใช้สำหรับทาเคลือบเงาชิ้นงานแกะสลักหนัง หากมี ความชื้น สามารถนำไปเจือจางโดยผสมน้ำมันสน เทคนิคการเลือกควรใช้แบบกระป๋องจะมีความเข้มข้น สีสวย และประหยัด</p>

	<p>๑๑. แพลงเคลือบเงาวานิช</p> <p>เทคนิคการเลือกควรเป็นแพลงขนนุ่ม หรืออาจจะใช้แพลงทาสีแทนได้ ขนาดประมาณ ๒ นิ้ว</p>
	<p>๑๒. ทินเนอร์</p> <p>ใช้สำหรับล้างแพลงเคลือบเงาวานิช</p>
	<p>๑๓. กาวน้ำ</p> <p>ใช้สำหรับทาแบบรูปหนัง หรือภาพที่เราต้องการถ่ายเอกสาร แปะลงบนหนังวัว เมื่อแห้งจะลอกกระดาษออกจากหนังง่ายกว่ากาวอื่น</p> <p>เทคนิคการเลือกควรเลือกแบบกาวน้ำใส ถ้าชั้นไปสามารถเจือจางด้วยน้ำอุ่นได้</p>
	<p>๑๔. กรรไกร</p> <p>เทคนิคการเลือกกรรไกร ควรเป็นกรรไกรจีนเพราะมีความแข็งแรง และคมสามารถตัดหนังวัวได้ดี</p>

ลำดับขั้นตอนที่ ๓ ขั้นตอนการทำ

๑. การออกแบบ หรือหาแบบที่สวยงาม นำมาถ่ายเอกสาร ขนาดตามที่เราต้องการ เมื่อได้แล้วนำมาตัดเป็นรูปโดยใช้ กรรไกร ไม่ควรตัดให้ชิดขอบรูป ควรตัดให้ห่างจากรูป ประมาณ ๑ ซม.

๒. การติดแบบลงบนหนังวัว นำแบบที่ตัดเสร็จแล้ว มาทา กาว น้ำที่ด้านหลังภาพ แล้วแปะลงบนหนังวัวที่เราเตรียมไว้ ไม่ควรทา กาว บนหนังวัว เพราะจะทำให้ลอกกระดาษออกจาก หนังวัวยาก ถ้ากาวน้ำมีความเหนียวไปก็สามารถเจือจางด้วย น้ำอุ่นได้

๓. การตัดหนังวัว เมื่อกาวแห้งดีแล้ว ก็ตัดหนังวัวโดยใช้ กรรไกร ไม่ควรตัดให้ชิดภาพ ควรเว้นห่างจากภาพประมาณ ๑ ซม. เพื่อจะได้มีพื้นที่ในการจับภาพเวลาแกะสลัก

๔. การแกะสลักลวดลาย และตัดส่วนที่เราไม่ใช่ออกด้วยเหล็ก ขูด(มีดแกะสลัก) ใช้เชียงไม้เนื้ออ่อนรองรับการแกะสลัก ควรแกะตรงที่เชียงเป็นรู หรือเนื้อเชียงอ่อนชวย จะทำให้แกะ ง่าย ถ้าแกะแล้วรู้สึกฝืดแกะยากให้นำเหล็กขูดไปจุ่มสบู่ขิง จะช่วยให้ลื่นขึ้น แกะสลักง่ายขึ้น

๕. การตอกลวดลาย ใช้มุก(ตุ้ตู่) ตอกลวดลายตามที่เร าดังกล่าว ควรใช้มุกเบอร์ ๑๒ เตินเส้นหลัก แล้วใช้มุกเบอร์ ๑๔ เตินเส้นรองหรือเส้นไขปลา อาจจะใช้มุกที่มีลวดลาย ตอกเสริมเข้าไปเพื่อความสวยงาม ใช้เชียงไม้เนื้อแข็งรองรับ การตอก เมื่อตอกรู้สึกฝืดให้นำมุกจุ่มลงบนสบู่ขิงจะทำให้ลื่น ตอกง่ายขึ้น

๖. การระบายสี ออกแบบสีตามที่เราต้องการ ระบายสีหนังวัว ไม่สามารถลบได้ จึงควรวางแผนว่าจะใช้สีไหนไหน ควร ระบายสีอ่อนก่อนแล้วค่อยระบายสีเข้ม สีที่ใช้จะเป็นสี อินเดียนิ่งค์กับสีผสมอาหาร ส่วนสีดำใช้สีหมึกจีน

๗. การเคลือบเงา ทาวานิชให้ทั่วชิ้นงาน การเคลือบเงาทำเพื่อ ป้องกันชิ้นงานไม่ให้สีหลุดลอกง่าย และทำให้ชิ้นงานมีความ เงา ควรใช้วานิชในการเคลือบเงาเพราะวานิชเนื้อไม่แข็ง มากทำให้ชิ้นงานแกะสลักหนังสามารถยืดหยุ่นได้ เมื่อใช้ แพลงทาวานิชแล้วควรล้างด้วยทินเนอร์ทุกครั้ง

ลำดับขั้นตอนที่ ๔ ประเมินผล

ได้ชิ้นงาน รูปว่าวควายแกะสลักจากหนังวัว ที่มีความสวยงาม สามารถนำไปเข้ากรอบแล้วจำหน่าย หรือเป็นของขวัญของที่ ละลึงจากภาคใต้ได้

โดย นายสรรเสริญ ศรีทวีกุล

๒.องค์ความรู้ภูมิปัญญาทางด้าน งานสานไม้ไผ่

งานด้านจักสานไม้ไผ่ เป็นการนำไม้ไผ่มาทำเป็นของใช้ต่างๆ เช่น กัน กระจัง กระจุงตะกร้า ไซ กระจาด ชะลอม เข่ง ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่จะสำเร็จเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ได้นั้นต้องผ่านกระบวนการ ในการจักสาน คือการนำวัสดุ มาทำให้เป็นเส้นเป็นแฉกมาสานลักษณะของการสาน ส่วนการสาน เป็นความคิดสร้างสรรค์ ของมนุษย์ที่นำวัสดุ ธรรมชาติมาสานให้เป็นลวดลายขึ้น ซึ่งมีการสานด้วยวิธี สอด ชัดหรือวิธีขัด เป็นวง การถัก เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ การทำผลิตภัณฑ์จากกระจูดสมบูรณ์ ส่วนใหญ่การถักจะเป็นส่วนเสริมความแข็งแรงของโครงสร้างภายนอกของ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่และเพิ่มความสวยงามด้วยลวดลาย การสานไม้ไผ่ที่สร้างสรรค์ด้วยสีสันทที่สวยงาม

การนำไม้ไผ่มาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตหนึ่งที่น่าสนใจ และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากชาวบ้านในพื้นที่ล้วนมีความสามารถในการสานกระจูดให้เป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ ประกอบอาชีพดังกล่าวเป็นหลัก จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่ก่อให้เกิดรายได้ สามารถพัฒนา เศรษฐกิจในระดับครอบครัวมาตั้งแต่ในอดีต นับเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญของชาวบ้านและได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะพัฒนาจากเศรษฐกิจระดับครอบครัวไปสู่เศรษฐกิจระดับชุมชน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนด้านมิติทางวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัด

องค์ความรู้เรื่องการผลิตภัณฑ์จากการจักสานไม้ไผ่ ซึ่งตำบลเขาแดงมีพื้นที่ป่าไผ่เป็นจำนวนมากดังนั้น ชาวบ้านจึงนำต้นไผ่มา จักสานเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น กัน กระจด กระจบุงตะกร้า ไซ กระจาด ชะลอม เข่ง เป็นต้นจุดเด่นผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ จะมีความทนทาน ใช้งานได้นานและงานจักสานเป็นฝีมือที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน และความชำนาญ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ครั้งนี้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการฝึกเรียนรู้งานสานไม้ไผ่เป็น กันหรือกันภัย ไว้ใส่ของ เป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ใช้เวลาเรียนรู้เพียง ๒ วัน เพื่อให้ได้ความรู้ที่สร้างความสนใจ ภาครัฐมีใจในถิ่นของตน พร้อมดำเนินการในการต่อยอดในการส่งต่อความสนใจสู่การประกอบอาชีพได้ในโอกาสต่อไป

ชื่อเจ้าขององค์ความรู้

ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางพิคนธ์ ไชยสุวรรณ

ภูมิปัญญาทางด้าน : ปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเครื่องจักสาน

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา รหัสไปรษณีย์ ๙๐๒๑๐

เบอร์โทร : ๐๙๓-๗๘๐๔๕๗๔

ชื่อองค์ความรู้

การจักสานทำกันหรือกันภัย

วัตถุดิบ

- ไม้ไผ่

- ไม้ตอก

อุปกรณ์

- มีดคัตเตอร์หรือมีด

- เชือกฟาง

- แปรงทาสี

- แลคเกอร์ทาไม้

-กระบวนการ/ขั้นตอนการทำงาน

ขั้นตอนที่ ๑. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๑) วางเพื่อเป็นเป็นหลัก แล้วนำไม้ไผ่เส้นที่ (๒) วางทาบทับไม้ไผ่เส้นที่ (๑)

ขั้นตอนที่ ๒. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๓) สอดใต้เส้นที่ (๑) และวางทับเส้นที่ (๒)

ขั้นตอนที่ ๓. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๔) สอดใต้เส้นที่ (๒) และวางทับเส้นที่ (๓)

ขั้นตอนที่ ๔. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๕) สอดใต้เส้นที่ (๓) และทับเส้นที่ (๕)

ขั้นตอนที่ ๕. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๖) สอดใต้เส้นที่ (๔) ทับเส้นที่ (๕) แล้วสอดใต้เส้นที่ (๑) ทับเส้นที่ (๒) ปลายเส้นที่ (๕) ทับเส้นที่ (๑) ขยับจัดให้แน่นและให้ได้ทรงเป็นรูปดาว

นำ

ขั้นตอนที่ ๖. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๖-๑๐) ทำตามอย่าง (๑-๕) ทำวนไปจนครบรอบ

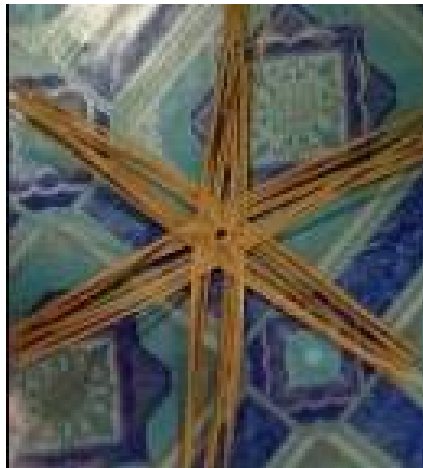
ขั้นตอนที่ ๗. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๗-๑๑) ทำตามอย่างเส้นที่ (๑-๕) ทำวนไปจนครบรอบ

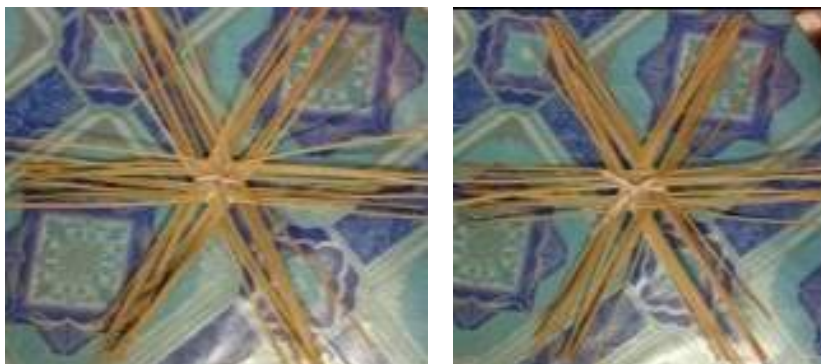
ขั้นตอนที่ ๘. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๑๒-๑๖) ทำตามอย่างเส้นที่ (๑-๑๑) ทำวนไปจนครบรอบ

ขั้นตอนที่ ๙. นำไม้ไผ่เส้นที่ (๑๗-๒๐) ทำตามอย่างเส้นที่ (๑-๑๖) ทำวนไปจนครบรอบจะได้ทรงรูปดาว

ขั้นตอนที่ ๑๐. นำเชือกฟางทำการมัด เพื่อความแน่น กันการขยับและการเลื่อนของเส้นไม้ไผ่

ขั้นตอนที่ ๑๑. รอบที่ ๑ จับช่อไม้ไผ่ช่อแรก ทำการสอดไขว่วนจากซ้ายไปขวา ทำวนไปจนครบ ๖ ช่อ จะได้รูปทรงตามภาพ

ขั้นตอนที่ ๑๒. รอบที่ ๒ จับช่อไม้ไผ่ช่อแรก ทำการสอดไขว่วนจากขวาไปซ้าย ทำวนไปจนครบ ๖ ช่อ จะได้รูปทรงตามภาพ

ขั้นตอนที่ ๑๓. ทำการจับดึงช่อไม้ไผ่ทุกช่ออย่างเท่าๆกัน เพื่อความแน่นและให้ได้ทรงตามรูปภาพ

ขั้นตอนที่ ๑๔. ทำการตัดเชือกฟางกับปลายไม้ไผ่ออก และเก็บรายละเอียดเพื่อความสวยงาม

ขั้นตอนที่ ๑๕. เป็นอันเสร็จในการทำจักสานไม้ไผ่ “กันหรือกันภัย”

๗. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้

๗.๑ เยาวชน ได้สร้างจิตสำนึกรักและภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด

๗.๒ เยาวชน ได้พัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง
นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๗.๓ เยาวชนได้ ศึกษาความรู้ทั่วไปจากปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับภูมิปัญญาทางการจักสาน
ที่มีคุณค่าในถิ่นกำเนิด

๗.๔ เยาวชนได้ พัฒนาต่อยอดเพื่อสืบสาน และพัฒนา เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและผู้ที่มีความ
สนใจในเรื่องการจักสานจากการที่ได้เรียนรู้อะไร

อ้างอิง

นางพิคนธ์ ไชยสุวรรณ ผู้ให้สัมภาษณ์ นายอลิศ บูระ เป็นผู้สัมภาษณ์ ณ บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๓ ตำบล

เขาแดง อำเภอสระบัว้อย จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๑

การจักสานไม้ไผ่.<http://www.hoteldirect.in.th>

